

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1945 kl. 4 em.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående översyn av restindrivningsförordningen.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 78, hava herrar *Viklund* och *Åkerström* hemställt, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om översyn av gällande indrivningsförordning och sådan ändring av densamma, att utmättningsman i skatteresterandes hemort erhåller rätt att direkt och utan omväg över utmättningsman å den resterandes anställningsort hos arbetsgivare företaga indrivning av restförda utskylder.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden från överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, riksräkenskapsverket och 1944 års uppbördsberedning.

Överståthållarämbetet åberopar såsom sitt utlåtande ett av uppbördsintendenten i Stockholms stad avgivet yttrande, vari anföres bl. a. följande.

Motionärerna synas vid sitt påstående att man i fråga om indrivning av restantier låtit sig nöja med rätt gamla bestämmelser, som ej ändamålsenligt svara mot tidens förhållanden på arbetslivets område, ha förbisett den mycket viktiga och genomgripande förordning, som trädde i kraft den 1 juli 1943, angående skyldighet för arbetsgivare att anmäla anställda. Erfarenheterna i Stockholm av denna anordning äro mycket tillfredsställande. Vid införsel följes i princip de allmänna regler, som gälla vid utmätning, nämligen att verkställigheten skall äga rum, där tillgången finnes och är vid införsel tillgången, avlöningen, lokaliserad till platsen för utbetalningen.

Det torde emellertid icke kunna bestridas, att det nuvarande förfarandet många gånger i praktiken visat sig obekvämt och medfört förlust för det allmänna. Många gånger skulle sannolikt det av motionärerna rekommenderade förfarandet helt säkert varit betydligt smidigare och säkerligen lett till ett bättre resultat.

Å andra sidan kan mot det av motionärerna förordade tillvägagångssättet framställas så pass allvarliga erinringar, att man starkt kan ifrågasätta, huruvida förslaget över huvud taget är genomförbart. Sålunda må nämnas att frågan genast blir mera komplicerad, om den skattskyldige flyttat från en kommun till en annan och resterar för oguldna utskylder i båda kommunerna. Vidare skulle svårigheter uppstå, om arbetsgivaren icke i behörig ordning redovisade de innehållna medlen eller icke fullföljde införselbeslutet. En icke oväsentlig synpunkt är därjämte, att

rimlig hänsyn mot gäldenären kräver, att införselåtgärden vidtages av utmätningsmannen på den plats, där gäldenären har möjlighet att komma i personlig förbindelse med utmätningsmannen för framläggande av sina synpunkter.

Det av motionärerna framförda spørsmålet sammanhänger så intimt med andra frågor inom utskökningsrätten, att en isolerad reform i enlighet med deras förslag näppeligen är genomförbar. Denna fråga, som dock ingalunda saknar betydelse, synes därför böra behandlas i ett större sammanhang d. v. s. i samband med en allmän revision av nu gällande utskökningslag och därmed sammanhängande författningar.

Att en sådan allmän översyn av våra exekutionslagar är av behovet starkt påkallad har under senare tid omvittnats från olika håll (se bl. a. Sv. Juristtidning nr 5 1944 samt motion nr 187 innevarande år i 1:sta kammaren). En modernisering och rationalisering av gällande utskökningslag borde vara en ganska logisk och naturlig följd av den nya processlagen; en sådan åtgärd skulle ock vara synnerligen välkommen av de rättstillämpande myndigheterna.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför, efter hörande av ett flertal exekutionsmyndigheter i länet, i huvudsak följande.

Länsstyrelsen delar motionärernas åsikt angående betydelsen av att indrivningen av utskylder göres så effektiv som möjligt. Emot de i motionen föreslagna ändringarna i fråga om sättet för ordnandet av indrivningen synas dock vägande invändningar kunna göras.

Utmätningssmannen i den skattskyldiges hemortskommun synes icke kunna på samma sätt som utmätningsmannen å anställningsorten riktigt bedöma skäliga införselbelopp samt smidigt övervaka pågående indrivning. Uttagandet av utskylder annorledes än genom införsel lär under alla omständigheter få göras efter begäran om handräckning hos utmätningsmannen å den plats där vederbörande vistas. Vidare synas betänkligheter kunna resas emot att ålägga arbetsgivarna ett så omfattande merarbete som i många fall skulle bli följden om de olika utmätningsmännen i de skattskyldigas hemortskommuner finge direkt hos arbetsgivaren föreskriva införsel.

Ehuru det nuvarande systemet, rätt tillämpat, i varje fall icke torde lägga hinder i vägen för en effektiv indrivning samt oaktat omläggningen av hela indrivningsförfarandet lär vara tämligen nära förestående, vill länsstyrelsen med hänsyn till frågans stora betydelse icke motsätta sig att utredning verkställes i syfte att snarast uppnå en effektivare indrivning utan de olägenheter, som synas vara förenade med det i motionen föreslagna tillvägagångssättet.

Länsstyrelsen i Västerbottens län åberopar ett uttalande av sammanslutningen av länets landsfiskaler av i huvudsak följande innehåll.

En ändring i gällande lagstiftning i syfte att behörigheten att meddela införsel skall tillkomma utmätningsmannen å den ort, där den anställde fullgör sin anställning — vilket oftast sammanfaller med den faktiska vistelse- och hemorten — synes önskligt. Vid årsmöte med föreningen Sveriges landsfiskaler år 1944

väckte även sammanslutningen förslag om framställning i syfte att åstadkomma sådan ändring. Mötet beslöt även att lämna uppdrag åt riksföreningens styrelse att efter utredning göra den framställning, i förslaget syfte, vartill utredningen kunde giva anledning. Sådan åtgärd är dock enligt vad som upplysts ännu icke vidtagen.

Vid fastställandet av anställningsorten såsom utslagsgivande i fråga om behörighet att meddela införsel synes väl viss tveksamhet kunna uppkomma vid bedömande av behörigheten, då arbetsplatsen icke är fast, exempelvis kringresande försäljare. Detta synes dock icke behöva ingiva särskilda betänkligheter. I allmänhet har den anställde någon fastare stationeringsort. Kan någon sådan icke fastställas, såsom exempelvis vad angår värnpliktigs hemortslön och dylikt, synes hans fasta bostads- eller hemort böra bli den avgörande. Vid tveksamhet om vilken ort som är anställningsort synes utmätningsman då införsel meddelas böra underätta utmätningsman å ort där avlöningen utanordnas.

Begreppet hemort kan i vissa fall bli oklart och tvistigt, särskilt vad gäller ogifta, som byta arbetsplats, och kan detta föranleda att flera utmätningsmän samtidigt meddela införsel i den skattskyldiges avlöning. Även i övrigt synes oss denna behörighetsregel olämplig. Därest anställnings- och hemort icke sammanfalla kan utmätningsmannen i hemorten icke med säkerhet fastslå levnadskostnaderna å anställningsorten. De av motionärerna påpekade missförhållandena kunna med av oss föreslagen ändring i behörighetsreglerna även för nu avsett fall i någon mån undanröjas genom att utmätningsman i utskyldsdebiteringsorten vid begärande av handräkning uppger arbetsgivare, där sådan är känd, och även den restskyldiges familje- och övriga förhållanden i hemorten. Utmätningsmannen å anställningsorten kan då utan omgång genast meddela införselbeslut. Givetvis bör det åliga utmätningsmannen å anställningsorten att så snart anställningen upphör därom underrätta handräkningssökanden.

En utväg, som möjligen kan förtjäna övervägande, synes vara att — i fall då restskyldig utom utskyldsdebiteringsorten tager anställning, som kan antagas vara endast tillfällig — utmätningsmannen i anställningsorten på begäran av utmätningsman i debiteringsorten meddelar och delgiver beslut om införsel i avlöningen med föreskrift om redovisning från arbetsgivaren direkt till utmätningsmannen eller exekutionsbetjänt i debiteringsorten. Vanligt förfarande med sökande av handräkning med därav följande överflyttning av indrivningen från ett distrikt till annat skulle därigenom undvikas. Man skulle härigenom kunna nå fram till den ordning motionärerna åsyfta men dock kunna bibehålla ur andra synpunkter lämpliga behörighetsregler. Kvarstående nackdelar bli dock dels att arbetsgivare belastas med redovisningar till ett flertal indrivningsorgan dels och att övervakning av huru beslutet genomföres av arbetsgivaren måste ankomma på indrivningsorganen i debiteringsorten i stället för i anställningsorten.

Länsstyrelsen i Norrbottens län avstyrker bifall till motionen och anför bl. a. följande.

Som motionärerna i förbigående berört, skulle en övergång till systemet med "skatt vid källan" eliminera de största nackdelarna med det nuvarande indrivningsförfarandet. Länsstyrelsen anser att en sådan omläggning av beskattningen, även om den endast genomfördes i fråga om löneinkomster, skulle vara den enklaste och effektivaste lösningen av de i motionen uppställda problemen.

En sådan rätt för vederbörande utmätningsman, som i motionen föreslagits i fråga om utmätningsmans rätt att företaga införsel inom annans arbetsområde, skulle medföra stora svårigheter att bedöma, huruvida förutsättningar för beslut om införsel förefunnes eller vilket belopp, som vid varje avlöningstillfälle borde innehållas av arbetsgivaren. Härtill kommer, att det ibland kunde inträffa, att olika utmätningsmän ungefär samtidigt meddelade införselbeslut beträffande en och samma person.

Vidare må framhållas, att en ändring i restindrivningsförfordningen i den av motionärerna avsedda riktningen skulle hava till följd, att ändringar måste företagas i bl. a. uppbördsreglementet och lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Ehuru länsstyrelsen är helt ense med motionärerna rörande behovet av ett effektivare förfarande för indrivning av restförda utskylder, anser länsstyrelsen på grund av det ovan anförda, att lösningen av denna fråga bör ske icke på den av motionärerna föreslagna vägen utan genom övergång snarast möjligt till systemet med skatt vid källan i den mån sådan omläggning av beskattningen med fördel kan ske.

Riksräkenskapsverket har avgivit följande utlåtande.

Riksräkenskapsverket vitsordar att det nuvarande indrivningsförfarandet beträffande restförda skattskyldiga, som hava anställning inom eller utflyttat till annat utmätningsmansdistrikt än det, där de blivit restförda, är tidsödande och i flera avseenden opraktiskt. Enligt ämbetsverkets uppfattning synes emellertid motionärernas för ernående av smidigare och snabbare indrivning framlagda förslag, att utmätningsman i distrikt, där skattskyldig restförts, skulle erhålla rätt att besluta om införsel i det fall att den skattskyldige har anställning inom annat distrikt, icke vara praktiskt genomförbart.

Motionärerna hava allenast behandlat det fallet, att den restförde har endast *en* restföringsort och att alltså endast *en* utmätningsman kan taga initiativ till indrivning av utskylderna. Det fallet däremot, att den skattskyldige samtidigt kan vara restförd i två eller flera utmätningsmansdistrikt har icke upptagits till behandling.

Därest skattskyldig restförts i två eller flera utmätningsmansdistrikt handhava skilda utmätningsmän indrivningen av olika års utskylder. Om utmätningsman på sätt föreslagits skulle erhålla rätt att meddela införselbeslut även inom annat distrikt än sitt eget, skulle följden bliva, att arbetsgivare, hos vilken samtidigt inneläge införselbeslut från olika utmätningsmän beträffande en och samma skattskyldig, skulle vara tvungen att själv avgöra, i vilken ordning besluten skulle

verkställas. Fasta regler härvidlag saknas för närvarande och skulle alltså behöva skapas. Då syftet med den föreslagna reformen skulle motverkas, om yngre utskylder finge uttagas före äldre — med risk för preskription beträffande de senare — måste dessa regler få sådan innebörd, att tiden för införselbeslutens ankomst till arbetsgivaren icke bleve avgörande för den ordning, i vilken de skulle verkställas. Det synes sannolikt, att de åligganden för arbetsgivarna, som skulle följa härav, skulle bliva alltför betungande. Risken för misstag och förbiseenden vid prioritetsbestämmelsernas tillämpning skulle otvivelaktigt bliva stor, och arbetsgivaren skulle uppenbarligen icke kunna åläggas att ersätta de förluster, som det allmänna härigenom vållades.

Därest införselbeslut från skilda utmätningsmän komme att konkurrera, skulle olägenheterna av att praxis rörande storleken av det belopp, som vid införsel förbehålles den skattskyldige respektive innehålles, är skiftande inom olika län och utmätningsmansdistrikt, uppenbarligen bliva iögonenfallande. Sådana konsekvenser kunna visserligen delvis förebyggas, om normalbelopp, graderade efter dyrt och försörjningsplikt, fastställas för vad som vid införsel skall förbehållas den skattskyldige, men i de särskilda fallen kunna ofta omständigheter tillkomma, som motivera avvikelser från normalbeloppen, och för sådana fall kvarstår möjligheten, att skilda utmätningsmän fatta olika beslut angående storleken av förbehållet belopp.

Vad som hittills anförts har avseende enbart å skattskyldiga vilka samtidigt äro restförda inom två eller flera utmätningsmansdistrikt. Frågan kan därför ställas, om icke en reform skulle kunna begränsas till skattskyldiga, restförda inom endast ett distrikt. Det visar sig emellertid att de skarpa gränser mellan de skilda kategorierna, som en sådan klyvning skulle förutsätta, icke kunna dragas. En skattskyldig med *en* restföringsort kan flytta till annat utmätningsmansdistrikt och restföras där, innan de äldre utskylderna hunnit uttagas, och att för en och samma skattskyldig och samma utskylder tillämpa vissa regler före och andra efter restföringen i den nya orten skulle vara ogenomförbart.

Riksräkenskapsverket vill slutligen erinra om att statsmakterna vid olika tillfällen under senare år haft sin uppmärksamhet riktad på hithörande problem. Sålunda föreligger från den 1 juli 1943 (1943: 218) skyldighet för arbetsgivare att, med visst undantag, till utmätningsmannen i orten göra anmälan om anställande av arbetstagare inom en vecka efter anställningens början, och från den 1 januari 1945 är arbetsgivare enligt 21 § införsellagen (1944: 304) skyldig att anmäla anställnings upphörande. Man har anledning att antaga, att dessa reformer efter hand åtminstone delvis komma att undanröja de indrivningssvårigheter, på vilka motionärerna peka.

De brister, vilka vidlåda handräckningsförfarandet, hava till väsentlig del sin orsak i att folkbokföringen icke är effektiv. Om det av folkbokföringskommittén 1944 framlagda förslaget till omorganisation av folkbokföringen genomföres, komma förutsättningarna för en effektivisering även av handräckningsförfaran-

det att bli helt andra än för närvarande. Nämnda förslag innebär, bland annat, att länsstyrelserna skulle få tillgång till aktuella register över befolkningen inom länet. Den radikala lösningen av frågan, huru handräkningsförfarandet bäst skall anordnas, vore då att centralisera handräkningsförfarandet till länsstyrelserna. En sådan lösning torde även bäst ansluta sig till ett blivande system med källskatteuppbörd, eftersom det kan förväntas, att ett dylikt system måste medföra att uppbördsförfarandet ytterligare koncentreras till länsstyrelserna.

Det synes emellertid lämpligt, att här ifrågavarande spörsmål upptagas till behandling i samband med en revision av utsökningslagen och närstående författningar, därest frågan om skattens uppbärande vid "källan" icke löses inom beräknad tid. Vissa smärre åtgärder för förbättring av handräkningsförfarandets effektivitet skulle dock kunna vidtagas separat. Sålunda skulle kunna föreskrivas att handräkningsärende, då den skattskyldige avflyttat från handräkningsdistriktet till annan känd ort utom restföringsdistriktet, innan vederbörande utskylder hunnit uttagas, skall vidareändas direkt till den nya ortens utmättningsman i stället för att som nu behöva taga omvägen över handräkningssökanden. Meddelande om översändandet finge naturligtvis i så fall lämnas till sökanden. Det skulle vidare kunna övervägas, om icke handräkningsmyndighet borde åläggas att viss tid efter ett ärendes mottagande, förslagsvis 6 månader, utan anfordran lämna sökanden besked om det aktuella indrivningsläget. Länsstyrelser och handräkningssökandes nu talrika förfrågningar i detta avseende skulle på det sättet bli överflödiga, och ett dylikt stadgande skulle möjligen i högre grad än den gällande bestämmelsen om skyldighet för handräkningsutmättningsman att, såvitt på honom beror, avgiva slutredovisning inom viss tid stimulera till snabbare indrivning.

1944 års uppbördsberedning anför.

Såsom i motionen framhållits, kommer den däri berörda frågan att sakna större betydelse, därest det förslag till tidigare inbetalning av skatt, som beredningen under våren 1945 kommer att avgiva, skulle genomföras. Beredningen anser därför, att i avvaktan på de åtgärder, som förslaget må föranleda, någon ändring i gällande bestämmelser rörande indrivning av skatt på sätt i motionen föreslagits icke nu bör äga rum. I sak vill beredningen därutöver tillägga, att det näppeligen förefaller, som om indrivningsförfarandet skulle vinna i effektivitet, därest utmättningsmannen i den skattskyldiges hemort i stället för utmättningsmannen å vederbörandes anställningsort skulle verkställa indrivning. Innan beslut om införsel, som i fråga om löntagare är den vanligaste formen för indrivning, meddelas, måste upplysningar inhämtas om skattskyldigs anställnings- och avlöningsförhållanden. Det torde vara mest ändamålsenligt, att dylika upplysningar införskaffas av utmättningsmannen å anställningsorten. Vid sådant förhållande och då vidare dyrortsförhållandena å anställningsorten äro avgörande för huru stort belopp av avlöningen som skall förbehållas den skattskyldige för underhåll för honom själv samt hans maka och oförsörjda barn eller adoptivbarn, synes även den senare

utmätningssmannen lämpligen böra besluta om införsel. Denne är också den utmätningssman, som har de bästa förutsättningarna att övervaka indrivningsförfarandet. Härtill kommer, att, därest utmätningssmannen i hemortskommunen alltid skulle verkställa indrivning, vid skattskyldigs flyttning mellan olika utmätningssmansdistrikt utskylder, som påförts under skilda år, komme att indrivnas av olika utmätningssmän. Detta vore föga tillfredsställande, enär härigenom den samordning av indrivningen beträffande samtliga restförda utskylder, som nu sker och som är till fördel bland annat för ett behörigt iakttagande av gällande bestämmelser om preskription, icke vidare kunde äga rum.

För egen del får *utskottet* anföra följande.

Utskottet.

Utan tvivel råda inom skatteuppbördsväsendet förhållanden, som i flera hänseenden, bl. a. de av motionärerna påtalade, icke äro tillfredsställande. Ofrånkomligt är att de nuvarande arbetsformerna inom vissa delar av näringslivet och de därmed sammanhängande, understundom täta omflyttningarna mellan skilda orter kunna vålla svårigheter vid indrivningen av skatterestantier o. dyl. Av de över motionen angivna utlåtandena framgår emellertid, att åtgärder inom olika grenar av utskottets utredningsväsendet redan vidtagits eller kunna förväntas bli vidtagna inom en ej alltför avlägsen framtid. Bland åtgärder av det förra slaget tänker utskottet på arbetsgivares lagstadgade skyldighet att redovisa anställds ankomst och avflyttning inom en mycket begränsad tid i syfte just att underlätta myndigheternas kontakt med anställda. Till den senare kategorien hör den under utredning varande lagstiftningen om "skatt vid källan" och den föreslagna nya organisationen av folkregistret. Genom dessa senare lagstiftningsåtgärder kan förväntas, att avsevärt förbättrade indrivningsförhållanden skola bli rådande inom en ej alltför avlägsen framtid. Därest i övrigt viss översyn av gällande utskottets föreskrifter därjämte skulle visa sig behöfelig, synes denna lämpligen böra vidtagas i anslutning till nyss berörda skatteuppbörds- och folkregisterlagstiftning. Med hänsyn till dessa synpunkter finner sig utskottet förhindrat att för närvarande föreslå någon särskild utredning i motionens syfte och får därför hemställa,

att motionen I: 78 ej måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 6 april 1945.

På utskottets vägnar:

L. O. SKANTZE

Närvarande: herrar *Skantze*, *Hedqvist*, *Jonsson* i Malmgrava, fru *Svedberg*, herrar *Boman* i Stavsund, *Severin* i Gävle, *Persson* i Svensköp, *Engström*, *Nilsson* i Varuträsk, *Jansson* i Aspeboda.
